

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΥΠΑΤΗ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ
ΘΕΜΑΤΑ ΚΟΙΝΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Βρυξέλλες, 6.3.2014
JOIN(2014) 9 final

**ΚΟΙΝΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**Για έναν ανοικτό και ασφαλή παγκόσμιο θαλάσσιο τομέα:
στοιχεία για μια στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ασφάλεια στη θάλασσα**

ΚΟΙΝΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

**Για έναν ανοικτό και ασφαλή παγκόσμιο θαλάσσιο τομέα:
στοιχεία για μια στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ασφάλεια στη θάλασσα**

I Εισαγωγή

Τα θαλάσσια συμφέροντα της Ευρώπης συνδέονται στενά με την ευημερία, την ευμάρεια και την ασφάλεια των πολιτών και των κοινοτήτων της. Περίπου το 90% του εξωτερικού εμπορίου της ΕΕ και το 40% του εσωτερικού της εμπορίου πραγματοποιούνται δια θαλάσσης. Η ΕΕ είναι ο τρίτος μεγαλύτερος εισαγωγέας και ο πέμπτος παγκόσμιος παραγωγός στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας. Περισσότεροι από 400 εκατομμύρια επιβάτες διέρχονται κάθε χρόνο από τους λιμένες της ΕΕ. Αυτό εξαρτάται από την ύπαρξη ανοικτών, ασφαλών θαλασσών και ωκεανών για το ελεύθερο εμπόριο, τις μεταφορές, τον τουρισμό, την οικολογική ποικιλομορφία, και για την οικονομική ανάπτυξη. Η έλλειψη προστασίας από ένα ευρύ φάσμα θαλάσσιων απειλών και κινδύνων μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μετατροπή των θαλασσών και των ωκεανών σε πεδία διεθνών συγκρούσεων, τρομοκρατίας ή οργανωμένου εγκλήματος.

Σε αυτό το πλαίσιο, ασκείται πίεση στην Ευρωπαϊκή Ένωση να κάνει περισσότερα, να ενεργεί ταχύτερα και με λιγότερους πόρους, ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων τομέων και των εθνικών αρχών. Δεδομένου ότι οι εσωτερικές και εξωτερικές διαστάσεις της ασφάλειας στη θάλασσα καθίστανται ολοένα και πιο αλληλένδετες, απαιτείται ένας κοινός συνδυασμός στόχων και προσπαθειών όλους τους εμπλεκόμενους προκειμένου να επιτευχθεί συνοχή μεταξύ των τομεακών και εθνικών πολιτικών και να δοθεί η δυνατότητα στις πολιτικές και στρατιωτικές αρχές να αντιδράσουν αποτελεσματικά από κοινού. Η ναυτική δύναμη υπό την ηγεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Σομαλία (EUNAVFOR) — Επιχείρηση Atalanta σε συνδυασμό με την ουσιαστική στήριξη της συνεργασίας από την ΕΕ έχει αποδείξει την αποτελεσματικότητα μιας συντονισμένης προσέγγισης.

Τον Δεκέμβριο του 2013, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τόνισε τη σημασία της προστασίας των στρατηγικών συμφερόντων της ΕΕ όσον αφορά τη θαλάσσια ασφάλεια έναντι ευρέως φάσματος κινδύνων και απειλών. Στο πλαίσιο συγκεκριμένων στόχων, στη Διακήρυξη της Λεμεσού του 2012 τονίζεται η «σημασία της βελτίωσης της θαλάσσιας διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης της ενισχυμένης συνεργασίας»¹. Μια στρατηγική της ΕΕ για την ασφάλεια στη θάλασσα μπορεί να θέσει τις βάσεις ώστε η ΕΕ να συμβάλλει στη χρηστή διακυβέρνηση στη θάλασσα βάσει κανόνων, είτε στα χωρικά ύδατα είτε στην ανοικτή θάλασσα.

Μια στρατηγική της ΕΕ για την ασφάλεια στη θάλασσα θα διευκολύνει μια στρατηγική, διατομεακή προσέγγιση για την ασφάλεια στη θάλασσα². Ο συντονισμός της ΕΕ και η ανάπτυξη περαιτέρω συνεργιών με τα κράτη μέλη και μεταξύ αυτών, καθώς και η συνεργασία με τους διεθνείς εταίρους πρέπει να αποτελεί το σημείο εκκίνησης βάσει των

¹ Δήλωση των αρμόδιων για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική ευρωπαίων υπουργών.

² Ο όρος «διατομεακός» αναφέρεται σε δράσεις ή συνεργασία μεταξύ διαφορετικών θαλάσσιων ή ναυτιλιακών λειτουργιών (π.χ. ασφάλεια στη θάλασσα, προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, έλεγχος της αλιείας, τελωνεία, συνοριακός έλεγχος, επιβολή του νόμου και άμυνα).

ισχυουσών Συνθηκών και της νομοθεσίας, καθώς και βάσει της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), ως ακρογωνιαίος λίθος αυτής της προσέγγισης.

Μια τέτοια στρατηγική δεν θα επεδίωκε τη θέσπιση νέων δομών, προγραμμάτων ή νομοθεσίας, αλλά θα αποσκοπούσε στην αξιοποίηση και την ενίσχυση υφιστάμενων επιτευγμάτων. Πρέπει να διασφαλιστεί η συνέπεια με υφιστάμενες πολιτικές της ΕΕ³.

Πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία με υφιστάμενες διακυβερνητικές και διεθνείς πρωτοβουλίες⁴. Τέλος, η ανάπτυξη μιας συντονισμένης προσέγγισης για την ασφάλεια στη θάλασσα θα ενισχύσει επίσης την ανάπτυξη και το δυναμικό δημιουργίας θέσεων εργασίας των θαλασσών μας, όπως ορίζεται στη στρατηγική ανάπτυξης της ΕΕ — Ευρώπη 2020⁵.

II Συμφέροντα στον τομέα της ασφαλείας στη θάλασσα

Τα βασικά στρατηγικά συμφέροντα της ΕΕ όσον αφορά την ασφάλεια στη θάλασσα είναι τα εξής:

- Η πρόληψη των συγκρούσεων, η διατήρηση της ειρήνης και η ενίσχυση της διεθνούς ασφαλείας μέσω της συνεργασίας με διεθνείς εταίρους. Κάτι τέτοιο προωθεί τη διεθνή θαλάσσια συνεργασία και το κράτος δικαίου, διευκολύνει το θαλάσσιο εμπόριο και συμβάλλει στη βιώσιμη ανάπτυξη.
- Η προστασία της ΕΕ από τις απειλές κατά της ασφαλείας στη θάλασσα, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των θαλάσσιων υποδομών ζωτικής σημασίας, όπως τα λιμάνια και οι τερματικοί σταθμοί, οι εγκαταστάσεις ανοικτής θάλασσας, οι υποθαλάσσιοι αγωγοί, τα καλώδια τηλεπικοινωνιών, τα προγράμματα επιστημονικής έρευνας και καινοτομίας και άλλες οικονομικές δραστηριότητες στη θάλασσα.
- Ο αποτελεσματικός έλεγχος των θαλάσσιων εξωτερικών συνόρων για την πρόληψη παράνομων δραστηριοτήτων.
- Η προστασία της παγκόσμιας εφοδιαστικής αλυσίδας της ΕΕ, της ελεύθερης ναυσιπλοΐας, του δικαιώματος αβλαβούς διέλευσης των πλοίων με σημαία κράτους μέλους της ΕΕ και της ασφαλείας και προστασίας των ναυτικών και των επιβατών τους.
- Η πρόληψη της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας (ΠΛΑ).

III Απειλές κατά της ασφαλείας στη θάλασσα

Οι απειλές κατά της ασφαλείας στη θάλασσα είναι πολύπλευρες, ενέχουν κίνδυνο για τους ευρωπαίους πολίτες και είναι επιζήμιες για τα στρατηγικά συμφέροντα της Ένωσης. Αυτές οι απειλές κατά της ασφαλείας στη θάλασσα έχουν ποικίλες επιπτώσεις σε διάφορους τομείς πολιτικής. Κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά φαινόμενα, όπως η κλιματική αλλαγή, η υποβάθμιση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και η εξάντληση των φυσικών πόρων, που

³ Παραδείγματος χάριν: κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 725/2004 για τη βελτίωση της ασφαλείας στα πλοία και στις λιμενικές εγκαταστάσεις· οδηγία 2005/65/ΕΚ σχετικά με την ενίσχυση της ασφαλείας των λιμένων και κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 324/2008 για θέσπιση αναθεωρημένων διαδικασιών διεξαγωγής των επιθεωρήσεων από την Επιτροπή στον τομέα της ασφαλείας της ναυσιπλοΐας.

⁴ Όπως το φόρουμ για τα καθήκοντα της ακτοφυλακής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός ή το Φόρουμ των Αρχηγών των Ευρωπαϊκών Ναυτικών (CHEN).

⁵ COM(2010) 2020 τελικό.

επιηρεάζουν τα κράτη μέλη της ΕΕ και άλλες παράκτιες περιοχές, θάλασσες και ωκεανούς, έχουν άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στην ασφάλεια στη θάλασσα. Έχουν εντοπιστεί οι παρακάτω απειλές κατά της ασφάλειας στη θάλασσα:

- Διαφορές για τα θαλάσσια σύνορα, επιθετικές πράξεις και ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ κρατών.
- Η διάδοση των όπλων μαζικής καταστροφής, συμπεριλαμβανομένων των χημικών, βιολογικών, ραδιενεργών και πυρηνικών απειλών.
- Θαλάσσια πειρατεία και ένοπλη ληστεία στη θάλασσα.
- Τρομοκρατία και άλλες σκόπιμες παράνομες ενέργειες κατά πλοίων, φορτίων και επιβατών, λιμένων και λιμενικών εγκαταστάσεων και θαλάσσιων υποδομών ζωτικής σημασίας, όπως επιθέσεις στον κυβερνοχώρο κατά συστημάτων πληροφοριών.
- Διασυνοριακό και οργανωμένο έγκλημα που περιλαμβάνει παράνομη διακίνηση όπλων, ναρκωτικών και ανθρώπων διά θαλάσσης, καθώς επίσης ΠΛΑ αλιεία.
- Πιθανές επιπτώσεις παράνομων απορρίψεων ή ακούσιας θαλάσσιας ρύπανσης για το περιβάλλον.
- Πιθανές επιπτώσεις φυσικών καταστροφών, ακραίων καιρικών φαινομένων και της κλιματικής αλλαγής στο σύστημα θαλάσσιων μεταφορών, και ιδίως στις θαλάσσιες υποδομές.
- Συνθήκες στη θάλασσα και στην παράκτια ζώνη, οι οποίες αποδυναμώνουν τη δυνατότητα ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας.

IV Σκοπός της παρούσας στρατηγικής

Δεδομένης της πολυπλοκότητας των υφιστάμενων πολιτικών μέσων και της πληθώρας σχετικών φορέων και νόμων σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, η παρούσα στρατηγική πρέπει να είναι χωρίς αποκλεισμούς, ολοκληρωμένη και να αξιοποιεί τα υφιστάμενα επιτεύγματα.

Ένα καλό παράδειγμα είναι η ολοκληρωμένη προσέγγιση της ΕΕ για την αντιμετώπιση της πειρατείας στα ανοικτά των ακτών της Σομαλίας. Τούτο απαιτεί πολυμερή δράση, η οποία περιλαμβάνει πολιτική και αμυντική συνεργασία· δημιουργία ικανοτήτων και ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων· οικονομική και δικαστική έρευνα· και τοπικές, περιφερειακές και διεθνείς διπλωματικές προσπάθειες και πολιτικές δεσμεύσεις, καθώς επίσης έρευνα και καινοτομία, και συνεργασία με τη βιομηχανία.

Σκοπός της παρούσας στρατηγικής είναι να διευκολύνει τη διατομεακή προσέγγιση για την ασφάλεια στη θάλασσα. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω της επιδίωξης των παρακάτω τεσσάρων στρατηγικών στόχων:

α. Αξιοποίηση στον μέγιστο βαθμό των υφιστάμενων δυνατοτήτων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο

Κάθε κράτος μέλος έχει αναπτύξει, με την πάροδο του χρόνου, δικά του συστήματα, δομές και προσέγγιση για την ασφάλεια στη θάλασσα, χωρίς ενιαία μέθοδο επιτυχίας. Οι προσπάθειες αυτές υποστηρίζονται από οργανισμούς της ΕΕ, όπως ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας (ΕΟΑ) και το Δορυφορικό Κέντρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUSC), καθώς επίσης ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια στη Θάλασσα (EMSA), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών (Frontex) και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ελέγχου της Αλιείας

(EFCA), οι οποίοι έχουν αναπτύξει συστήματα και ικανότητες σε συγκεκριμένους τομείς για τη θαλάσσια επιτήρηση. Προκειμένου να διασφαλιστεί η βέλτιστη ανταπόκριση στις απειλές, η στρατηγική αυτή πρέπει να στηρίζει τις αρμόδιες αρχές και τους φορείς σε όλα τα επίπεδα στις προσπάθειές τους ώστε να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα της ασφάλειας στη θάλασσα και να διευκολυνθεί η διατομεακή και διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών της ασφάλειας στη θάλασσα.

β. Προώθηση αποτελεσματικών και αξιόπιστων εταιρικών σχέσεων στον παγκόσμιο θαλάσσιο τομέα

Λόγω του πραγματικά διεθνούς χαρακτήρα των θαλάσσιων συνδέσεων, των παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού και της ναυτιλίας, τα στρατηγικά θαλάσσια συμφέροντα της ΕΕ διασφαλίζονται με τον βέλτιστο τρόπο μέσα από συνεργασίες με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη ή διεθνείς οργανισμούς. Η ικανότητα της Ένωσης να συνεργάζεται με διεθνείς εταίρους έχει άμεσο αντίκτυπο στην ικανότητά της να διασφαλίζει τα συμφέροντά της. Η στρατηγική πρέπει να αναδεικνύει την ΕΕ ως έναν αξιόπιστο, φερέγγυο και αποτελεσματικό εταίρο στον παγκόσμιο θαλάσσιο τομέα, έτοιμο και ικανό να αναλαμβάνει τις διεθνείς του υποχρεώσεις.

γ. Προώθηση της αποδοτικότητας ως προς το κόστος

Σε μια εποχή που οι δημόσιες δαπάνες δέχονται πίεση και οι πόροι είναι περιορισμένοι, η παρούσα στρατηγική πρέπει να οδηγήσει σε μια οικονομικά αποδοτική προσέγγιση για την ασφάλεια στη θάλασσα. Η ασφάλεια στη θάλασσα οργανώνεται κυρίως γύρω από τα εθνικά συστήματα και τις τομεακές προσεγγίσεις που ενδεχομένως καθιστούν τις δραστηριότητες πιο ακριβές και λιγότερο αποτελεσματικές. Οι θαλάσσιες δραστηριότητες πρέπει να γίνουν πιο αποτελεσματικές μέσα από τη βελτίωση της διατομεακής συνεργασίας που επιτρέπει την καλύτερη επικοινωνία μεταξύ εθνικών και ενωσιακών συστημάτων, δημιουργεί αποτελεσματικές πολιτικοστρατιωτικές διασυνδέσεις και μετουσιώνει τα αποτελέσματα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης σε πολιτική.

δ. Ενίσχυση της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών

Μια μεμονωμένη τρομοκρατική επίθεση διά θαλάσσης ή η διακοπή μιας ή περισσοτέρων από τις σημαντικότερες θαλάσσιες οδούς μπορεί να έχει καταστροφικές επιπτώσεις σε αρκετά κράτη μέλη, στην ΕΕ συνολικά ή σε τρίτες χώρες. Η πρόληψη, ο εντοπισμός και η αντιμετώπιση συμβάντων απαιτεί τη συνεργασία όλων των ενδιαφερόμενων μερών της θαλάσσιας ασφάλειας.

Η έλλειψη συμφωνίας για τις θαλάσσιες ζώνες, όπως η οριοθέτηση των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών, μπορεί να αποτελέσει πρόσθετη απειλή σε συγκεκριμένες περιοχές, όπως η Μεσόγειος.

Η παρούσα στρατηγική πρέπει να προωθεί την αμοιβαία στήριξη μεταξύ των κρατών μελών και να καθιστά εφικτό τον από κοινού σχεδιασμό της αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων, τη διαχείριση κινδύνου, την πρόληψη των συγκρούσεων και την αντιμετώπιση και διαχείριση κρίσεων.

V Οργάνωση της αντίδρασης της ΕΕ: οικοδόμηση και βελτίωση των υφιστάμενων επιτευγμάτων

Μια στρατηγική που αποσκοπεί στην επίτευξη καλύτερης θαλάσσιας διακυβέρνησης πρέπει να έχει τέσσερις βασικές αρχές:

- *Μια διατομεακή προσέγγιση:* όλοι οι εταίροι, από τις πολιτικές και στρατιωτικές αρχές (επιβολή του νόμου, συνοριακός έλεγχος, τελωνεία και έλεγχος της αλιείας,

περιβαλλοντικές αρχές, έλεγχος της ναυσιπλοΐας, έρευνα και καινοτομία, πολεμικό ναυτικό), μέχρι τη βιομηχανία (ναυσιπλοΐα, ιδιωτική ασφάλεια, τεχνολογία επικοινωνιών, στήριξη ικανοτήτων, κοινωνικοί εταίροι) πρέπει να συνεργάζονται καλύτερα.

- *Λειτουργική ακεραιότητα*: πρέπει να υπάρξει αλλαγή της εντολής, των ευθυνών ή των αρμοδιοτήτων κάθε εμπλεκόμενου. Αντιθέτως, πρέπει να δοθεί έμφαση σε συγκεκριμένες λειτουργίες ή καθήκοντα που μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα μέσω της συνεργασίας με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.
- *Θαλάσσιος πολυμερισμός*: μια βασική αρχή για την αντιμετώπιση πολύπλοκων ζητημάτων που απαιτούν διεθνή απόκριση και συνεργασία στον θαλάσσιο τομέα είναι ο πολυμερισμός. Η ΕΕ είναι ισχυρότερη, και τα συμφέροντά της διαφυλάσσονται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, όταν υπάρχει ομοφωνία απέναντι στους διεθνείς εταίρους.
- *Σεβασμός κανόνων και αρχών*: η ΕΕ προωθεί τον σεβασμό του διεθνούς δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, καθώς και την πλήρη συμμόρφωση με την UNCLOS και τους στόχους που κατοχυρώνονται σε αυτήν, ως τα βασικά στοιχεία για τη χρηστή διακυβέρνηση στη θάλασσα βάσει κανόνων.

Αυτές οι τέσσερις αρχές εφαρμόζονται σε πέντε τομείς καλύτερης συνεργασίας.

α. Εξωτερική δράση

Η εξωτερική δράση της ΕΕ για την υποστήριξη της θαλάσσιας ασφάλειας και διακυβέρνησης κυμαίνεται από πολιτικούς διαλόγους με τους διεθνείς εταίρους έως τη στήριξη της δημιουργίας θαλάσσιας ικανότητας και τις στρατιωτικές επιχειρήσεις για την αποτροπή της πειρατείας και της ένοπλης ληστείας στη θάλασσα. Η ΕΕ μπορεί να βελτιώσει τον τρόπο και τον βαθμό στον οποίο αξιοποιεί τις βέλτιστες πρακτικές των εσωτερικών πολιτικών που σχετίζονται με πτυχές της ασφάλειας, προκειμένου να προωθηθεί η καλύτερη διακυβέρνηση των ωκεανών. Αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί, για παράδειγμα, κατά την παροχή στήριξης σε χώρες εταίρους για τη βελτίωση των προτύπων των λιμένων, των λιμενικών εγκαταστάσεων και της ασφάλειας των πλοίων, ώστε να πληρούν τις απαιτήσεις του Διεθνούς Κώδικα για την Ασφάλεια Πλοίων και Λιμενικών Εγκαταστάσεων (ISPS) του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (IMO) και τις απαιτήσεις της Σύμβασης Ναυτικής Εργασίας και της Σύμβασης της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας σχετικά με τα έγγραφα ταυτότητας των ναυτικών, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία και η ασφάλεια των ναυτικών.

Η επιτυχία της επιχείρησης EUNAVFOR Atalanta όσον αφορά την καταπολέμηση της πειρατείας στα ανοιχτά των ακτών της Σομαλίας, σε συνδυασμό με τη σημαντική στήριξη της συνεργασίας που παρέχεται από την ΕΕ, τόσο στην ξηρά όσο και στη θάλασσα, έχει συμβάλει στη μείωση των βαθύτερων αιτιών της θαλάσσιας ανασφάλειας. Αυτό πρέπει να αναλυθεί ώστε να προσδιοριστούν τα διδάγματα που μπορούν να εφαρμοστούν και αλλού. Ένα άλλο μοντέλο που έχει θετικά αποτελέσματα στην καταπολέμηση της πειρατείας στη Νοτιοανατολική Ασία — και στο οποίο συμμετέχουν επιμέρους κράτη μέλη — είναι η Συμφωνία Περιφερειακής Συνεργασίας για την Καταπολέμηση της Πειρατείας και της Ένοπλης Ληστείας Πλοίων στην Ασία (ReCAAP). Αυτά τα παραδείγματα καταδεικνύουν την αξία της συντονισμένης δράσης στον τομέα της ασφάλειας στη θάλασσα.

Περιφερειακές πτυχές

Ορισμένες θαλάσσιες ζώνες ή περιοχές εντός του παγκόσμιου θαλάσσιου τομέα είναι ιδιαίτερες σημαντικές για την ΕΕ και τα κράτη μέλη της λόγω της στρατηγικής τους αξίας ή του δυναμικού τους για πρόκληση κρίσεων ή αστάθειας.

Η Μεσόγειος, ο Ατλαντικός και το παγκόσμιο δίκτυο των θαλάσσιων οδών προς και από την Ασία, την Αφρική και την Αμερική είναι ζωτικής σημασίας.

Τα ύδατα γύρω από την αφρικανική ήπειρο, συμπεριλαμβανομένου του Κόλπου της Γουινέας, πρέπει να τύχουν αυξημένης προσοχής και διεθνώς συντονισμένης προσέγγισης⁶. Η αύξηση των επιπέδων πειρατείας και ένοπλης ληστείας στη θάλασσα στον Κόλπο της Γουινέας τονίζουν την ανάγκη συντονισμένης δράσης της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της σύνδεσης της υφιστάμενης και της μελλοντικής συνδρομής για την ανάπτυξη ικανοτήτων της ΕΕ με τις δράσεις που έχουν αναληφθεί από τα κράτη της περιοχής.

Ο Κόλπος του Άντεν έχει αναδειχθεί σε σημαντικό πεδίο συνεργασίας, λόγω της παρουσίας διεθνών εταίρων που προστατεύουν την ευάλωτη ναυτιλία και καταπολεμούν την πειρατεία. Η παρουσία της ΕΕ στον Κόλπο του Άντεν μέσω της επιχείρησης EUNAVFOR Atalanta, σε συνδυασμό με την εκτεταμένη στήριξη που παρέχουν άλλα μέσα συνεργασίας της ΕΕ, έχει θετικό αντίκτυπο σε άλλους τομείς πολιτικής και ενισχύει την καλύτερη πολιτικοστρατιωτική συνεργασία. Η επιτυχία της επιχείρησης Atalanta, σε συνδυασμό με τις δράσεις μακροπρόθεσμης συνεργασίας, πρέπει να διατηρηθεί, ώστε να διασφαλιστεί η αποφυγή κάθε μελλοντικής αναζωπύρωσης της πειρατείας.

Η ΕΕ στηρίζει την ανάπτυξη της Ολοκληρωμένης Αφρικανικής Στρατηγικής Ασφάλειας στη Θάλασσα 2050 και είναι έτοιμη να συνεργαστεί με την Αφρικανική Ένωση και τα κράτη μέλη της σε θαλάσσια ζητήματα.

Οι θαλάσσιες περιοχές της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ασίας θέτουν πλήθος προκλήσεων. Η ισχυρή αλλά άνισα κατανομημένη οικονομική ανάπτυξη, η αύξηση του πληθυσμού και οι ανταγωνιστικές διεκδικήσεις επί του εδάφους και των θαλάσσιων πόρων δημιουργούν ένα ισχυρό μείγμα διαφορών, αστάθειας και κρίσεων.

Το άνοιγμα των πιθανών οδών μεταφοράς μέσω της Αρκτικής και η εκμετάλλευση των φυσικών και ορυκτών πόρων της θα θέσουν συγκεκριμένες περιβαλλοντικές προκλήσεις οι οποίες πρέπει να αντιμετωπιστούν με τη μέγιστη προσοχή, και η συνεργασία με τους εταίρους θα είναι υψίστης σημασίας⁷.

⁶ Πρβλ. τα «Στοιχεία για τη στρατηγική απόκριση της ΕΕ στις προκλήσεις στον Κόλπο της Γουινέας», JOIN (2013)31 τελικό της 18.12.2013.

⁷ Η διατήρηση καλής διεθνούς συνεργασίας στην περιοχή της Αρκτικής και η στήριξη της σταθερότητας στην περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως στρατηγικό συμφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρβλ. την κοινή ανακοίνωση σχετικά με την ανάπτυξη μιας πολιτικής της ΕΕ για την αρκτική περιοχή, JOIN (2012) 19 τελικό, της 26.6.2012.

Τομείς καλύτερης συνεργασίας

Η Ένωση

- πρέπει να διασφαλίσει μια συντονισμένη προσέγγιση σε θέματα ασφάλειας στη θάλασσα σε διεθνή φόρουμ, όπως η G8, ο ΟΗΕ, ο IMO, η ILO, το NATO, η Αφρικανική Ένωση και οι υποπεριφερειακές οργανώσεις της, η Ένωση για τη Μεσόγειο, ο Σύνδεσμος Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN), η INTERPOL, και με τρίτες χώρες.
- πρέπει να σχεδιάζει, σε τακτική βάση, θαλάσσιες ασκήσεις με τρίτες χώρες, «υπό τη σημαία της ΕΕ», στο πλαίσιο επιχειρήσεων της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) ή ασκήσεων της ΕΕ, προκειμένου να βελτιωθεί η προβολή της ΕΕ στον παγκόσμιο θαλάσσιο τομέα.
- πρέπει να επιδιώξει την ενίσχυση και τη στήριξη περιφερειακών αντιδράσεων της ΕΕ σε άλλες περιοχές που πλήττονται από την πειρατεία σε όλο τον κόσμο, κυρίως αξιοποιώντας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), καθώς επίσης ενισχύοντας την προετοιμασία για μελλοντικές θαλάσσιες απρόβλεπτες καταστάσεις μέσα από ευρύτερη εξωτερική δράση.
- Θα πρέπει, με βάση την υφιστάμενη συνεργασία της ΕΕ, να προχωρήσει σε δράσεις ανάπτυξης ικανοτήτων θαλάσσιας ασφάλειας με τρίτες χώρες και περιφερειακούς οργανισμούς, προκειμένου να εξακολουθήσει να βελτιώνεται 1) η θαλάσσια διακυβέρνηση και το κράτος δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της ποινικής δικαιοσύνης και της επιβολής του ναυτικού δικαίου· 2) η ασφάλεια των λιμένων και των θαλάσσιων μεταφορών σύμφωνα με διεθνώς αποδεκτά πρότυπα· 3) οι ικανότητες διαχείρισης των συνόρων τους· και 4) η καταπολέμηση της ΠΛΑ αλιείας.
- πρέπει να στηρίζει τις τρίτες χώρες στη δημιουργία και αναβάθμιση των ικανοτήτων τους για Έρευνα και Διάσωση, σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις.
- πρέπει να προσπαθεί να βελτιώσει τις ρυθμίσεις περί ανταλλαγής πληροφοριών με τους διεθνείς εταίρους, συμπεριλαμβανομένων των γειτονικών χωρών, όπως προωθείται από την ΕΕ στην ευρύτερη περιοχή του Ινδικού Ωκεανού.

β. Ευαισθητοποίηση σε θαλάσσια θέματα, επιτήρηση και ανταλλαγή πληροφοριών

Η πρόσβαση σε έγκαιρες και ακριβείς πληροφορίες είναι ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία μιας κοινής «εικόνας» για την κατάσταση στη θάλασσα, που με τη σειρά της οδηγεί σε καλύτερες λειτουργίες και αποδοτικότερη χρήση των περιορισμένων πόρων. Έχει σημειωθεί ήδη πρόοδος μέσα από μια σειρά συστημάτων της ΕΕ που εξυπηρετούν διάφορους τομείς πολιτικής και, σε ορισμένες περιπτώσεις, υπερβαίνουν τα πλαίσια ενός τομέα.

Στα εν λόγω συστήματα περιλαμβάνονται: το SafeSeaNet, ένα ενωσιακό σύστημα παρακολούθησης της θαλάσσιας κυκλοφορίας και πληροφόρησης για τα ύδατα της ΕΕ, το οποίο διαχειρίζεται ο EMSA και ως στόχο έχει να διασφαλίσει την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ· το κοινό σύστημα επικοινωνίας και πληροφόρησης έκτακτης ανάγκης (ΚΣΕΠΕΑ), το οποίο διευκολύνει την επικοινωνία κατά τη διάρκεια θαλάσσιων ατυχημάτων και καταστροφών και τελεί υπό τη διαχείριση της Γενικής Διεύθυνσης Ανθρωπιστικής Βοήθειας (ECHO) της Επιτροπής· το Σύστημα Παρακολούθησης Σκαφών, που τελεί υπό τη διαχείριση της EFCA και των κρατών μελών, το οποίο στηρίζει την κοινή αλιευτική πολιτική· το δίκτυο

θαλάσσιας επιτήρησης (MARSUR), το οποίο τελεί υπό τη διαχείριση του ΕΟΑ και στηρίζει την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ)· το Ευρωπαϊκό Σύστημα Επιτήρησης των Συνόρων (EUROSUR)⁸, το οποίο βελτιώνει την επίγνωση της κατάστασης και την ικανότητα αντίδρασης των κρατών μελών και του οργανισμού συνόρων της ΕΕ, Frontex, στα εξωτερικά σύνορα· επιπλέον, το κοινό περιβάλλον ανταλλαγής πληροφοριών (CISE) για τον ενωσιακό τομέα της θάλασσας, που αναπτύσσεται προς το παρόν από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της ΕΕ/του ΕΟΧ από κοινού, ενισχύει περαιτέρω και δημιουργεί ένα πλαίσιο διαλειτουργικότητας μεταξύ εθνικών και ενωσιακών συστημάτων που χρησιμοποιούν συγκεκριμένα ένα κοινό μοντέλο δεδομένων.

Η θαλάσσια επιτήρηση οργανώνεται σε μεγάλο βαθμό βάσει τομεακών και εθνικών οδηγιών. Αυτό μπορεί να οδηγήσει στη βέλτιστη χρήση των διαθέσιμων ικανοτήτων επιτήρησης. Οι αρχές των κρατών μελών της ΕΕ υποστηρίζονται από τομεακά συστήματα και προσεγγίσεις της ΕΕ. Έχουν αναπτυχθεί υποδειγματικές λύσεις για τη βελτίωση της πολιτικοστρατιωτικής συνεργασίας, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, στο πλαίσιο του EUROSUR. Οι πολιτικές και στρατιωτικές αρχές οφείλουν να ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με ατυχήματα και περιπολίες μέσω των εθνικών κέντρων συντονισμού για την επιτήρηση των συνόρων καθώς και πληροφορίες μέσω εθνικών εικόνων της κατάστασης και να συντονίζουν τις δράσεις τους κατά την αντιμετώπιση απειλών στα εξωτερικά σύνορα.

Στο πλαίσιο των στόχων της στρατηγικής της ΕΕ για την ασφάλεια στη θάλασσα, το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Γεωσκόπησης Κοπέρνικος αναπτύσσει ήδη μια σφαιρική προσέγγιση για πιο συντονισμένη χρήση των διαστημικών συστημάτων και τεχνολογιών τηλεπισκόπησης και των παράγωγων εφαρμογών τους για τις διατομεακές υπηρεσίες θαλάσσιας επιτήρησης.

Οι τεχνολογίες επιτήρησης διαστήματος και οι εναέριες τεχνολογίες επιτρέπουν την παρατήρηση περιοχών με δύσκολη πρόσβαση και συμβάλλουν στη βελτίωση της ανίχνευσης και του εντοπισμού μικρών σκαφών που χρησιμοποιούνται για λαθρεμπόριο ναρκωτικών, πειρατεία και μετανάστευση. Από το 2013, ο Frontex, ο EMSA και το Δορυφορικό Κέντρο της ΕΕ (EUSC), συγκροτούν μια υπηρεσία για τη συνδυασμένη εφαρμογή των μέσων επιτήρησης, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων παρακολούθησης πλοίων, της δορυφορικής απεικόνισης και των επανδρωμένων αεροσκαφών επιτήρησης. Από το 2014, οι σχετικές με τη γεωσκόπηση συνιστώσες αυτής της υπηρεσίας θα στηρίζονται από το πρόγραμμα Κοπέρνικος.

Η ευαισθητοποίηση σε θαλάσσια θέματα, η επιτήρηση και η ανταλλαγή πληροφοριών πρέπει να υποστηρίζονται από δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας, ώστε να βελτιωθεί και να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητά τους.

Τομείς καλύτερης συνεργασίας

- Πρέπει να κληθούν τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι μέχρι το τέλος του 2014 όλες οι πολιτικές και στρατιωτικές αρχές που είναι αρμόδιες για την επιτήρηση των θαλάσσιων συνόρων θα ανταλλάσσουν πληροφορίες μέσω των εθνικών εικόνων του EUROSUR για την κατάσταση και θα συνεργάζονται σε τακτική βάση μέσω των εθνικών κέντρων συντονισμού EUROSUR.
- Η Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος, σε συντονισμό με τα κράτη μέλη, πρέπει να εξακολουθήσουν να βελτιώνουν την πολιτικοστρατιωτική και διασυνοριακή συνεργασία και τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων θαλάσσιας επιτήρησης και

⁸ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1052/2013, της 22ας Οκτωβρίου 2013, για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Επιτήρησης των Συνόρων (Eurosir), ΕΕ L 295/11 της 6.11.2013.

ασφάλειας, με στόχο τη δημιουργία ολοκληρωμένης «θαλάσσιας ευαισθητοποίησης, προκειμένου να βελτιωθεί η έγκαιρη προειδοποίηση και να διευκολυνθεί η έγκαιρη ανταπόκριση.

- Η Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος θα πρέπει να διασφαλίσουν μια συνεκτική προσέγγιση στο πλαίσιο των συνεχιζόμενων εργασιών του ΕΟΑ, της EFCA, του EMSA, του ESA, του EUSC, του Frontex, καθώς και του Προγράμματος Γεωσκόπησης (Copernicus) και του GALILEO/EGNOS (Ευρωπαϊκό Σύστημα Πλοήγησης με Υπέρθεση Γεωστατικών Δορυφόρων), με σκοπό τη στήριξη της θαλάσσιας επιτήρησης στην ΕΕ και στον παγκόσμιο θαλάσσιο τομέα και τη διεξαγωγή των αποστολών ΚΠΑΑ.

γ. Ανάπτυξη και δημιουργία ικανοτήτων

Απαιτείται μια συνεπής προσέγγιση για την ανάπτυξη αναγκαίων και οικονομικά αποδοτικών ικανοτήτων. Κάτι τέτοιο πρέπει να περιλαμβάνει την περαιτέρω συμμετοχή δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων, και να αξιοποιεί τα υφιστάμενα επιτεύγματα. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Διαχείρισης Συνόρων Frontex συντονίζει τη χρήση των πόρων και του προσωπικού που παρέχουν οι συνοριακές αρχές των διαφόρων κρατών μελών σε κοινές επιχειρήσεις. Η βελτιωμένη ικανότητα ανταπόκρισης σε τρομοκρατικές επιθέσεις εναντίον πλοίων που πλέουν στα ύδατα της ΕΕ και η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο του Δικτύου ATLAS για ειδικές αστυνομικές μονάδες επέμβασης των κρατών μελών αποτελούν περαιτέρω παραδείγματα ανάπτυξης ικανοτήτων.

Η πρωτοβουλία «Συνένωση και Κοινή Χρήση», που υποστηρίζεται από τον ΕΟΑ, έχει ως στόχο τη συνένωση και κοινή χρήση ενός μεγαλύτερου επιπέδου στρατιωτικών ικανοτήτων μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και συμβάλλει στην καλύτερη χρήση των περιορισμένων (στρατιωτικών) ικανοτήτων. Αυτό βελτιώνει την αποτελεσματικότητα, τη βιωσιμότητα, τη διαλειτουργικότητα και την οικονομική αποδοτικότητα των εν λόγω ικανοτήτων.

Τομείς καλύτερης συνεργασίας

- Η Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος πρέπει να ορίσουν τομείς ικανοτήτων και τεχνολογίες που θα μπορούσαν να ωφεληθούν από την εναρμόνιση για τη βελτίωση της διαλειτουργικότητας, και να αναπτύξουν τεχνικούς οδικούς χάρτες για τον σχεδιασμό της διαδικασίας και των ορόσημων για την επίτευξη του εν λόγω στόχου.
- Η Επιτροπή, σε συνεργασία με την Ύπατη Εκπρόσωπο, πρέπει να διερευνήσουν την προστιθέμενη αξία των ικανοτήτων διπλής χρήσης τις οποίες κατέχει, διαχειρίζεται ή μισθώνει η ΕΕ σε έναν τομέα ικανοτήτων ζωτικής σημασίας όπως η θαλάσσια επιτήρηση, προς όφελος των κρατών μελών⁹.
- Η Επιτροπή πρέπει να διερευνήσει τους τρόπους με τους οποίους η στενότερη συνεργασία με τις εθνικές αρχές που ασκούν δραστηριότητες θαλάσσιας επιτήρησης, και μεταξύ αυτών, μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση του συνοριακού ελέγχου, της επιβολής του ναυτικού δικαίου και της Έρευνας και Διάσωσης εντός της υφιστάμενης έννοιας της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων.

⁹ Σε στενή συμφωνία με την προσέγγιση που προσδιορίζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής για την άμυνα, COM(2013) 542 τελικό.

- Η ισχύουσα νομοθεσία για την ασφάλεια των λιμένων, των λιμενικών εγκαταστάσεων και των πλοίων εντός της ΕΕ/υπό τη σημαία της ΕΕ πρέπει να εφαρμοστεί πλήρως και, κατά περίπτωση, να αναβαθμιστεί ή να αναπτυχθεί περαιτέρω. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη προωθούν μεγαλύτερη ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, ανάλυσης κινδύνων και πληροφοριών για απειλές, σε συνεργασία με κοινωνικούς εταίρους που δραστηριοποιούνται στους λιμένες και στους τομείς θαλάσσιων μεταφορών, εφόσον απαιτείται.
- Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, πρέπει να συντονίσει τις ερευνητικές τους προσπάθειες για την ανάπτυξη της γνωσιακής τους βάσης, τεχνολογιών και άλλων μέσων προκειμένου να αυξήσουν τις ικανότητές τους για πρόβλεψη, επιτήρηση και μετριασμό του κινδύνου.

δ. Διαχείριση κινδύνων, προστασία των θαλάσσιων υποδομών ζωτικής σημασίας και αντιμετώπιση των κρίσεων

Ενώ βασικοί στόχοι εξακολουθούν να είναι ο μετριασμός των κινδύνων και η πρόληψη των ατυχημάτων, η προστασία της θαλάσσιας περιβαλλοντικής κατάστασης της ΕΕ, οι ζωτικής σημασίας θαλάσσιες υποδομές της και η ικανότητά της για αντιμετώπιση των κρίσεων εξαρτώνται από ένα υψηλό επίπεδο προετοιμασίας, πρόβλεψης και ανταπόκρισης. Έχει τεθεί ήδη σε ισχύ μια σειρά αλληλένδετων δράσεων, όμως η ΕΕ μπορεί να βελτιώσει την ανταπόκρισή της. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την αξιοποίηση υφιστάμενων ικανοτήτων και ρυθμίσεων, όπως η νομοθεσία για την ασφάλεια πλοίων και λιμενικών εγκαταστάσεων, η οποία προβλέπει τις ελάχιστες απαιτήσεις ασφαλείας για τα πλοία, τα λιμάνια και τις κρατικές υπηρεσίες. Εν προκειμένω, βασικό παράγοντα επιτυχίας συνιστά και η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα.

Οι τελωνειακές αρχές της ΕΕ διεξάγουν αξιολόγηση των κινδύνων για την ασφάλεια των εισερχομένων φορτίων, πριν από τη φόρτωση των εν λόγω φορτίων σε πλοίο σε ξένο κράτος. Η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη διαχείριση κινδύνων και την ασφάλεια της εφοδιαστικής αλυσίδας τονίζει τη σημασία της περαιτέρω διατομεακής συνεργασίας¹⁰. Απαιτείται αυξημένη ικανότητα διαχείρισης κινδύνων για την παρακολούθηση των κινδύνων που συνδέονται με τις μετακινήσεις φορτίων, μέσα από την ενίσχυση του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των ολοκληρωμένων συστημάτων της εκ των προτέρων πληροφόρησης σχετικά με τα φορτία και της συνεργασίας με Εξουσιοδοτημένους Οικονομικούς Φορείς, ώστε να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη λειτουργία του εμπορίου.

Ένα άλλο παράδειγμα είναι το κοινό ολοκληρωμένο υπόδειγμα ανάλυσης κινδύνου, το οποίο αναπτύχθηκε από τον Frontex και επιτρέπει τον ταχύτερο προσδιορισμό και την αντιμετώπιση των προκλήσεων που σημειώνονται στα εξωτερικά θαλάσσια σύνορα.

Στο πλαίσιο της προστασίας των πλοίων στη θάλασσα, έχει αυξηθεί η χρήση ιδιωτικού ένοπλου προσωπικού ασφαλείας (PCASP). Αρκετές χώρες έχουν θεσπίσει εθνικούς κανόνες που διέπουν τη χρήση και τη δεοντολογία των PCASP. Είναι σκόπιμη η δημιουργία ενός κοινού, δεσμευτικού προτύπου για τα PCASP που επιβαίνουν σε πλοία με σημαία της ΕΕ.

¹⁰ Το Συμβούλιο έχει ζητήσει από την Επιτροπή να επεξεργαστεί την ανακοίνωση για τη διαχείριση κινδύνων, COM(2012) 793 τελικό, διαμορφώνοντας μια στρατηγική και ένα σχέδιο δράσης για το 2014.

Τομείς καλύτερης συνεργασίας

- Η Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος, σε μια συντονισμένη προσέγγιση με τα κράτη μέλη, πρέπει να επιδιώξουν μια κοινή και ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη διαχείριση κινδύνων που σχετίζονται με την ασφάλεια στη θάλασσα, με στόχο την επίτευξη μιας κοινής ανάλυσης των κινδύνων. Αυτό θα συμβάλει στον προσδιορισμό των τομέων ενδιαφέροντος στον παγκόσμιο θαλάσσιο τομέα όσον αφορά την ασφάλεια στη θάλασσα και στη διευκόλυνση της μετάβασης από μια προσέγγιση που βασίζεται στις περιπολίες σε μια προσέγγιση βάσει πληροφοριών.
- Η Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος πρέπει να αναλάβουν πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της πολιτικοστρατιωτικής και διασυνοριακής συνεργασίας για την αντιμετώπιση των θαλάσσιων κρίσεων και για τον σχεδιασμό της αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων σε σχέση με καθορισμένες απειλές για την ασφάλεια.
- Τα κράτη μέλη και τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να αξιολογούν την αντοχή των θαλάσσιων μεταφορών σε εθνικές καταστροφές και στην κλιματική αλλαγή, να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα και να ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές προκειμένου να μετριάσουν τους σχετικούς κινδύνους.
- Η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο υποβολής πρότασης σχετικά με τις απαιτήσεις της ΕΕ που διέπουν τη χρήση των PCASP, ώστε να διασφαλιστεί ένα κοινό πρότυπο για τις εταιρείες ασφάλειας των κρατών μελών που επιβαίνουν σε πλοία με σημαία της ΕΕ. Στόχος της ΕΕ πρέπει να είναι η θέσπιση υποχρεωτικών προτύπων για τα PCASP σε διεθνές επίπεδο, μέσω του IMO.
- Η Επιτροπή αναλαμβάνει να εξασφαλίσει τη συμπληρωματικότητα και τη συνοχή της νομοθεσίας και των μέτρων για τη βελτίωση της ασφάλειας στη θάλασσα και της ασφάλειας της αλυσίδας εφοδιασμού.

ε. Έρευνα και καινοτομία, εκπαίδευση και κατάρτιση για την ασφάλεια στη θάλασσα

Οι καινοτόμες τεχνολογίες και διαδικασίες συμβάλλουν στη βελτίωση της αποδοτικότητας, της βιωσιμότητας και της αποτελεσματικότητας των δράσεων. Η κοινωνικοοικονομική έρευνα και καινοτομία μπορούν να συμβάλουν στον περιορισμό των καταστάσεων που οδηγούν σε κοινωνικές συγκρούσεις ή σε ναυτικά εγκλήματα. Η έρευνα για την ασφάλεια στη θάλασσα μπορεί να επωφεληθεί από ένα σαφές όραμα διατομεακών αναγκών και ικανοτήτων διπλής χρήσης.

Η έρευνα και η καινοτομία της γνώσης, καθώς επίσης η εκπαίδευση και η κατάρτιση μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί στην ατζέντα για «Γαλάζια ανάπτυξη»¹¹. Το έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ για την Έρευνα και την Ανάπτυξη (ΠΠ7), και ιδίως ο θεματικός του τομέας έρευνας με αντικείμενο την ασφάλεια, έχει φέρει ήδη ευρεία αποτελέσματα. Τα αποτελέσματα αυτά πρέπει να χρησιμοποιηθούν πιο αποτελεσματικά στην αναπτυξιακή πολιτική και για τη διείσδυση στην αγορά, αξιοποιώντας επίσης συνέργειες με τα προγράμματα των κρατών μελών και με τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να στηρίζει τις δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης (Ε&Α) που σχετίζονται με την ασφάλεια στη θάλασσα.

¹¹ COM(2012) 494 τελικό.

Μια στρατηγική για την ασφάλεια στη θάλασσα χρειάζεται παγκόσμιους εταίρους έρευνας και ανάπτυξης. Το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» είναι ανοικτό για διεθνείς εταίρους. Το Κοινό Κέντρο Ερευνών (ΚΚΕρ) της Επιτροπής έχει δημιουργήσει σχέσεις συνεργασίας με τους διεθνείς εταίρους της E&A για συγκεκριμένες ερευνητικές δραστηριότητες θαλάσσιας επιτήρησης.

Τομείς βελτίωσης της συνεργασίας

- Η Επιτροπή, η Ύπατη Εκπρόσωπος και τα κράτη μέλη πρέπει να επιδιώξουν να συγκεντρώσουν τα διαθέσιμα προγράμματα κατάρτισης σχετικά με την ασφάλεια στη θάλασσα σε ένα κοινό Πρόγραμμα Ναυτιλιακής Κατάρτισης και να εξετάσουν την προσφορά των εν λόγω προγραμμάτων σε τρίτες χώρες, προκειμένου να υπάρξει συμφωνία όσον αφορά τα ελάχιστα κοινά πρότυπα κατάρτισης.
- Η Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος πρέπει να θεσπίσουν μια κοινή πολιτικοστρατιωτική ατζέντα για την έρευνα σχετικά με την ασφάλεια στη θάλασσα (συμπεριλαμβανομένων των ικανοτήτων διπλής χρήσης), προκειμένου να αποφευχθεί η επικάλυψη και να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των ερευνητικών προσπαθειών, σε συντονισμό με τα κράτη μέλη.
- Η Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος πρέπει να θεσπίσουν, σε στενή συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους φορείς του κλάδου, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων, ένα δίκτυο για την ανάπτυξη των γνώσεων και των ικανοτήτων στον τομέα της ασφάλειας στη θάλασσα, το οποίο να περιλαμβάνει ερευνητικά ινστιτούτα και κέντρα μεταπτυχιακών σπουδών και να παρέχει στήριξη στην Ακαδημία Ναυτικής Εργασίας της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.
- Η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη και άλλους σχετικούς φορείς, πρέπει να συνεχίσει τις προσπάθειές της για τη βελτίωση της επιχειρησιακής και τεχνικής ικανότητας της Ένωσης και των εθνικών αρχών για καλύτερη ανίχνευση και παρακολούθηση των μικρών σκαφών.

VI Συμπεράσματα και παρακολούθηση

Η βελτίωση της συνεργασίας στην ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας στη θάλασσα αποτελεί τεράστιο αλλά ζωτικής σημασίας εγχείρημα. Η ΕΕ χρειάζεται διατομεακή συνεργασία προκειμένου να ενισχύσει τη δυνατότητα αντίδρασης σε απειλές κατά της ασφάλειας στη θάλασσα. Σε κάτι τέτοιο εμπλέκονται πολλοί και ποικίλοι εταίροι σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο. Πρόκειται για μακροχρόνια διαδικασία, η οποία βασίζεται σε υφιστάμενες μεθόδους εργασίας και επιτεύγματα και θα αποτελέσει εξέλιξη και όχι επανάσταση.

Η θαλάσσια ασφάλεια της ΕΕ θα ενισχυθεί ουσιαστικά εάν η υποχρέωση ειλικρινούς συνεργασίας θεωρηθεί κατευθυντήρια αρχή. Θα ενισχυθεί περαιτέρω με την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων μερών της ασφάλειας στη θάλασσα, σε επίπεδο ΕΕ, καθώς και μεταξύ και εντός των κρατών μελών. Κάτι τέτοιο πρέπει να περιλαμβάνει επίσης τη βιομηχανία, τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών.

Ο αυξανόμενος ρόλος της ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας πρέπει να συνάδει με τις παγκόσμιες εξελίξεις. Απαιτούνται επίσης ισχυρή στήριξη και δέσμευση εκ μέρους του ιδιωτικού τομέα και των ερευνητικών ιδρυμάτων που αποτελούν βασικούς παράγοντες για την ενίσχυση της ασφάλειας στη θάλασσα και τη διαφύλαξη των στρατηγικών θαλάσσιων συμφερόντων της ΕΕ. Πρέπει να καταρτιστούν ειδικά σχέδια δράσης για τη βελτίωση της συνεργασίας σε κάθε καθορισμένο τομέα.

Η Επιτροπή και η Ύπατη Εκπρόσωπος θα εργαστούν από κοινού με το Συμβούλιο στους καθορισμένους τομείς, προκειμένου να καταρτίσουν έναν πιο λεπτομερή οδικό χάρτη. Η ενσωμάτωση της διάστασης της ασφάλειας στη θάλασσα στις πολιτικές της ΕΕ είναι, εν προκειμένω, καθοριστικής σημασίας προκειμένου οι στόχοι πολιτικής να μεταφραστούν σε απτά επιτεύγματα.
